

О. В. Мельник

ВИРОЩУВАННЯ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ І НАСІННЕВОЇ
КАРТОПЛІ
В УМОВАХ
СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

науково-практичний посібник

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

Інститут овочівництва і баштанництва

О. В. Мельник

Вирощування продовольчої і насіннєвої картоплі в умовах східного Лісостепу України

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК

Вінниця • «ТВОРИ» • 2023

УДК 635.21: 631.531.02

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту овочівництва і баштанництва НААН
11 серпня 2023 р. (протокол № 8)*

Рецензенти:

О.Д. Вітанов –

доктор сільськогосподарських наук, професор;

О.В. Куц –

доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник

**Вирощування продовольчої і насінневої картоплі в умовах
Східного Лісостепу України:** науково-практичний посібник.
О.В.Мельник. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 52 с.

ISBN 978-617-552-493-0

У посібнику висвітлено технологічні аспекти вирощування товарної та насінневої картоплі в умовах східного Лісостепу України. Зазначено вимоги рослин картоплі до умов вирощування. Особливу увагу приділено боротьбі зі шкідливими об'єктами. Наведено перелік дозволених до використання препаратів. Представлено сучасні сорти картоплі вітчизняної селекції, рекомендовані для вирощування в цьому регіоні. Оприлюднені результати останніх наукових досліджень ІОБ НААН.

Розраховано на сільськогосподарських виробників та студентів навчальних закладів аграрного профілю.

УДК 635.21: 631.531.02

ISBN 978-617-552-493-0

© Інститут овочівництва
і баштанництва НААН, 2023
© ТОВ «Твори», 2023

ЗМІСТ

вступ	4
біологічна та екологічна характеристика відтворення насіннєвого матеріалу	6
технологічні прийоми вирощування	10
сучасні сорти картоплі вітчизняної селекції	13
Перелік пестицидів і агрохімікатів, рекомендованих для використання на картоплі	29
технологічна карта вирощування картоплі	32
висновок	42
список використаних джерел	46
	47

Вступ

Картопля – цінний і незамінний

продукт харчування. Картоплю вирощують близько 160 країн світу на площі 22,2 млн гектарів. Це одна з найпоширеніших глобальних сільськогосподарських продовольчих культур, особливо у Європі (серед 20 найбільших за розмірами площ у світі країн сім - на європейському континенті). Загальносвітове виробництво у 2022 році склало 376,875 млн. т.

До числа країн з найбільшим обсягом виробництва картоплі у 2022 році увійшли: Китай, Індія та Україна.

За даними Євростату, картопля у ЄС у 2022 році була вирощена на 1,7 млн гектарів. Це, відповідно, становило близько 1,7% всіх орних земель у ЄС. Ця частка була значно вищою в Нідерландах (16,3% усіх орних земель), Бельгії (11,3%) та на Мальті (7,5%).

Найбільшим виробником картоплі у ЄС 2020 року стала Німеччина — 10,8 млн тонн, або 20,5% загального обсягу ЄС, яка випередила Польщу (16,4%), Францію (15,7%) та Нідерланди (12,7%).

Одним із важливих показників ефективності картоплярства в різних країнах світу є рівень середньої урожайності. Вказаний показник є важливим критерієм порівняльної оцінки ефективності технології вирощування картоплі, сортів та системи удобрення і захисту в різних країнах світу.

Найвищий показник середньої урожайності бульб спостерігався у США — 49 т/га, Новій Зеландії — 48 т/га, Німеччині — 44 т/га, Данії — 43 т/га, Нідерландах — 42 т/га, Австралії — 40,4 т/га, тоді як загалом у світі — 19,9 т/га.

Значення і роль картоплі, її місце у структурі споживання населенням України, у переробній та харчовій промисловості, а також масштаби її виробництва потребують глибокого системного аналізу умов і технологій її виробництва. Ефективність картоплярства в нашій

країні є надзвичайно низькою і поступається навіть середньосвітовим стандартам, не кажучи вже про досягнення передових аграрних держав. Грунтово-кліматичні умови, наявність значної науково-дослідної бази, високий потенціал підприємств сільськогосподарського машинобудування, давні народні традиції поважного ставлення до вирощування цієї культури дають змогу порівняно швидко істотно змінити становище.

Споживання картоплі традиційно залишається досить стабільним, оскільки цей продукт харчування за ціною є найдоступнішим для населення із різним рівнем доходу. Останніми роками середній рівень споживання картоплі з розрахунку на одну особу становить близько 130 кг на рік.

Частка України у світовому виробництві картоплі становить 5%. Проте за останні два десятиліття зібрана площа в країні під картоплею в усіх категоріях господарств істотно скоротилася. Якщо у період із 1990 по 2000 р. вона зросла від 1428,7 до 1629,3 тис. га, то впродовж 2001–2021 рр. істотно зменшилася – до 1283,3 тис. га. Попри скороченні посівних площ виробництво її впродовж останніх років перевищує 20 млн т, що є результатом підвищення середньої урожайності з 12,16 т/га у 2000 році до 17,3 т/га у 2022.

Біологічна та екологічна характеристика

До роду *Solanum* родини Пасльонових (*Solanaceae*) належить близько 200 культурних, примітивних і диких видів картоплі, зокрема культурні види *S. tuberosum* і *S. andigenum*. вид *Solanum tuberosum* налічує понад 4000 сортів, кількість яких постійно збільшується.

Картопля як культура характеризується високою пластичністю, однак нормальний ріст і розвиток її відбуваються лише за умов забезпечення відповідної кількості світла, тепла, повітря, води та елементів живлення.

Вимоги до ґрунту. Біологічні особливості картоплі потребують пухких ґрунтів. Її корені проникають у ґрунт неглибоко. Близько половини їх міститься в орному шарі, одна третина чи чверть – глибше, а окремі досягають глибини 150 см. Утримання щільності ґрунту впродовж вегетаційного періоду на рівні 1,10–1,17 г/см³ та уникнення ґрунтової посухи у критичні фази розвитку картоплі є одними з умов формування високого врожаю бульб. За нестачі кисню у ґрунті бульби погано утворюються і розвиваються, затримуються їх строки дозрівання.

Вимоги до температури. Картопля дуже чутлива до дії негативних температур. Картоплинна ушкоджується при температурі -1,0... -1,5°C, і за тривалої дії такої температури рослина гине. За певних умов бульби здатні переохолоджуватися і витримувати без ушкодження короточасні заморозки до -1,5...-1,7°C. температурним режимом регулюється проростання бульб, ріст і розвиток рослин, їхня продуктивність.

Бульби картоплі, що пройшли період спокою і були висаджені у ґрунт, починають проростати при температурі не нижче 3–5°C. Активно проростають бульби в польових умовах при температурі